

Praxe a rutina

Pozoruhodný americký muslimský ‚mudrc‘, Hamza Yusúf, má mezi svými vybranými citáty také jeden, který se týká významu praxe:

„Practice makes permanent, not perfect. If you practice the wrong thing, you make the wrong act permanent.“

To by se dalo přeložit asi tak, že praxe vede k rutině, nikoli k dokonalosti. Když v praxi děláte opakovaně chybu, budete ji pak dělat znovu a už se jí nezbavíte.

Zde je na místě přezkoumat, co vlastně Hamza mínil pod slovesem, „to practice“, česky by se dalo říci také „praktikovat“, a co naproti tomu chápeme jako „praxi“ my (nebo např. Karel Marx). Možná, že by bylo vhodnější mluvit nikoli hned o rutině, ale o návycích, zvyklostech, obyčejích, způsobu výkonu. Vždyť se také říká, že cvičení dělá mistra. Zmíněný citát Yusufa Hamzy docela správně poukazuje na důležitost toho, abychom se cvičili v čemsi dobrém, pěkném, pozitivním, ale jako by pomíjel to, že určitý způsob provádění nějakého výkonu musí být někdy velmi dobře nacvičen (zvláště jde-li o výkon složitý, náročný), má-li vést k jakémusi zlepšení, až k jisté dokonalosti (i když víme, že „nic není naprosto dokonalé“). Virtuozita např. nezbytně vyžaduje určitou rutinu, bez ní nelze virtuozity dosáhnout. Něco jiného je ovšem, zda lze (a zda má dobrý smysl) chtít nějaké „virtuozity“ dosahovat ve všech směrech, např. v „ctnostech“. Dobrota, radostnost, laskavost apod. proměněná v rutinu (nebo třeba jen na zvyky) nepochybně ztrácí něco ze své ceny (a to i když může také mít v sobě něco žádoucího a pozitivního: americká zásada ‚keep smiling‘ má určitě svá pozitiva v tom, že jsou lidé na sebe jaksi přívětivější, ale má také své meze, kdy se pro některé situace či okolnosti vůbec nehodí). Rozhodně máme v takových případech, kdy je třeba někdo „slušný“ nebo „přátelský“ běžně a stereotypně, dojem, že mu to nejde dost „od srdce“. Ale ovšemže jsme i tak rádi a vítáme to.

(Praha, 180121-2.)